

Francine Oomen

Hoe overleeft... het melkmeisje?

KUN je het broodmandje iets naar voren schuiven, Tanneke? Goed zo. En je rechterhand wat hoger... Prima. Nu heel stil staan...'

'Wat schenk ik eigenlijk, meneer?'

'Melk. Die schilder ik er later wel bij.'

'Ha ha, anders zou het hier een natte boel worden!'

Wat doet u daar eigenlijk achter het gordijn?'

'Ik zet de lijnen op het doek.'

'En dat ding, die spiegel of wat is het?'

'Dat is een lens. Ontzettend kostbaar ding. Ik heb hem geleend van de buurman.'

'Van meester Van Leeuwenhoek? Kijkt u erdoor, naar mij?'

'Nee. Dit heet een *camera obscura*. Dat is Latijn voor donkere kamer en...'

'Maar in het donker ziet u toch niks?'

'Laat me uitpraten. Kin omlaag, Tanneke.'

Nee, niet zo ver! En die kan moet hoger. Nee! Niet zo hoog! Ja... zo.'

'Ik heb jeuk, meneer. En ik krijg een lamme arm.'

'Nog even.'

'De was moet van het bleekveld af, meneer.'

'De kunst gaat voor de was.'

'Voor u, meneer, niet voor mij. Ik krijg een stijve nek ook...'

'Stop met zeuren. Sta stil en zwijg!'

Tanneke zwijgt een paar seconden. 'Dus u schildert in het donker. Dat gaat nooit goed... Mag ik eens kijken?'

'Lieve hemel. Waar ben ik aan begonnen? Blijf staan, vrouwmens! Denk je dat ik niet weet wat ik doe? Kijk, nou is je kapje verschoven!' Vermeer komt met een woest gezicht tevoorschijn en schikt het kapje. 'Zo zat hij, denk ik. Ik zou een assistent moeten hebben. Als ik het kon betalen...' Haastig loopt de schilder naar zijn ezel terug. Daarbij stoot hij tegen de lens, die op een houten standaard staat. 'O nee...' Vermeer rommelt achter het gordijn. Er klinkt gedempt gevloek. 'Goed. Zo ongeveer. Ja... Nee... Die broodmand... Wacht. Ja, beter. Kijk naar de kan, Tanneke! Niet naar buiten.'

'Ik kan m'n broertje vragen om te helpen, meneer.'

'Hoe oud is hij?'

'U kunt kiezen: twee, drie, vijf, zes, zeven, negen, elf, twaalf of veertien. En ik heb ook nog zusjes in de aanbieding.'

'Met hoeveel zijn jullie thuis?'

'Ik ben de oudste van vijftien, meneer. Tot nu toe.'

Vermeer gromt. 'Vijftien, dat zijn veel monden om te voeden. Onze vier eten me al de oren van het hoofd. En ik krijg nauwelijks opdrachten. Ik heb geen idee hoe ik deze maand de bakker moet betalen.'

'Met een schilderij?'

'Hm... Ik kan het proberen.'

Tanneke trekt met haar neus. 'Ik heb overal kriebel, meneer, ik word er iebel van. Maar hoe werkt dat apparaat nou? Ik snap er niks van.'

Vermeer zucht. 'Kijk, waar jij staat is het licht en bij mij, achter het gordijn, is het dus donker. Het licht valt door de lens en projecteert een afbeelding van jou en de tafel op mijn doek. Sta stil!'

'Hoe weet u dat ik beweeg?'

'Ik zie het, op het doek.'

'Dat kan niet. Dat is tovenarij! Weet uw vrouw hiervan?'

'Ja, ze weet ervan. Houd die kan hoger!'

Tanneke wipt van het ene been op het andere. 'Ooo... hoe overleef ik zo lang stilstaan?'

'Hoe meer je beweegt, hoe langer het duurt.'

'U had beter Lise kunnen nemen, die slome geit. Gisteren had ze de kolen laten vallen en toen moest ik...'

'Tanneke, zwijg nou alsjeblieft! Lise is te schonkig. Jij bent mooi rond. Hollandse deugdzaamheid, dat is wat ik wil verbeelden.'

'U laat me blozen, meneer. Maar dat apparaat, wat dóét het? Waarom gebruikt u het?'

'Omdat het makkelijk is. Ik hoef niet meer te schetsen. Het staat hup, in één keer op het doek. En alles precies op de juiste plaats. Het resultaat is verbluffend. En bovendien: De Hooch en Fabritius gebruiken 'm ook. Ik kan niet achterblijven.'

'Het is toch veel makkelijker als u gewoon naar me kijkt, in plaats van daar in het donker rond te stommen?'

'Nee, dat is niet zo. De verhoudingen, je houding, de schaduwen, de lichtval, de plooiën van je jurk... Ik hoef het beeld alleen maar over te trekken.'

'Overtrekken? U trekt mij over?'

'Je afbeelding! Op het doek! Hou in godsnaam je mond, Tanneke.'

'Misschien is dát wat zo kriebelt. Ja! Ik voel het gewoon, meneer.'

'Dat kan niet. Aaargh! Mond dicht. Nee, open! Een beetje, niet zo wijd. En geen pruillip trekken. Goeie genade!'

Het melkmeisje, ca. 1660
Johannes Vermeer
Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt

‘Maar meneer, is dat wel... kúnst? Als u mij niet schildert, maar, eh... overtrekt?’

‘Niet bewegen, Tanneke.’

‘Maar meneer, ik hóu het niet meer. Ik móét even bewegen. En het wordt donker buiten, ik denk dat er regen komt. De was op de bleek... Mevrouw vermoordt me als er modderspetters op komen.’

Vermeer zucht hartgrondig. ‘Goed. Genoeg voor vandaag. Morgen verder.’

Opgelucht zet Tanneke de kan neer en krabt zich uitgebreid. ‘Mag ik nu kijken, meneer?’

Vermeer schuift de gordijnen opzij. Zijn gezicht is rood en bezweet.

Tanneke staart een paar seconden met open mond naar het schilderij en barst dan in lachen uit. ‘Meneer! Met uw permissie, er is toch iets fout gegaan!’